

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından finanse edilmektedir.

Suçlu muyum? Suçlu muyuz? Suçlular mı?

ANKET ÇALIŞMASI

İSTANBUL / DİYARBAKIR

Bu kitapçık, Sözleşme Makamı'nın Merkezi Finans ve İhale Birimi olduğu "Sivil Toplum Örgütleri Arasında Diyalogun Geliştirilmesi" Hibe Programı kapsamında desteklenen ve İstanbul'da Başak Kültür ve Sanat Vakfı ve Diyarbakır'da ÇAÇADER (Çocuklar Aynı Çatı Altında Derneđi) ile ortaklaşa yürütölen hibe projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Suçlu muyum? Suçlu muyuz? Suçlular mı?

İSTANBUL, Kasım 2011

Proje Koordinatörü: Sibel Erduman

Proje Asistanı: Sabahat Durmaz

Yayına hazırlayan: Ayşe Tepe Doğan

Anketörler: Kadriye Kurt-Reyzan Şahin –Uğur Kaya-Aziz İnce

Bu belge Avrupa Birliği'nin mali katkısı ile hazırlanmıştır. Bu belgenin içeriğinden sadece Başak Kültür ve Sanat Vakfı/ÇAÇADER sorumludur ve bu içerik herhangi bir şekilde Avrupa Birliği'nin görüş veya tutumunu yansıtmaz

ÖNSÖZ

İstanbul Kayışdağı'nda 2003 yılından itibaren zorunlu göçle gelen çocuklarla çalışan Basak Kültür ve Sanat Vakfı olarak 2002 yılından itibaren Diyarbakır'a çevre köy ve kasabalardan göç eden çocuklarla çalışan ÇAÇADER ortaklığıyla Merkezi Finans ve İhale Birimi'nin 2010 yılında Sivil Toplumlararası Diyalogun Geliştirilmesi başlığıyla açtığı Avrupa Birliği projesine "Suçlu muyum? Suçlu muyuz? Suçlular mı?" isimli projemizle katıldık. Projemizin kabul edilmesiyle birlikte, Diyarbakır ve İstanbul'da toplam 108 çocukla bir anket çalışması gerçekleştirdik. Sonuçlarını paylaştığımız anket çalışmamızı elinizdeki bu kitapçıkta değerlendirmenize sunuyor ve bu alanda yapılacak diğer çalışmalar için küçük de olsa bir katkısının olmasını umuyoruz.

Teşekkür

Anket çalışmasını gerek İstanbul gerekse Diyarbakır'da gerçekleştiren anketörlerimiz, Reyzan Şahin, Kadriye Kurt, Uğur Kaya ve Aziz İnce'ye titiz çalışmaları için; hem bilgileri istatistiksel verilere çeviren hem de yorumlarıyla okuyucunun bu bilgileri rahat bir şekilde değerlendirmesini sağlayan sosyolog Ayşe Doğan'a katkıları için teşekkür ederiz.

Sibel Erduman

Proje Koordinatörü

Başak Kültür ve Sanat Vakfı

Projenin amacı

Projemizin amacı çocukları suça iten nedenlerin ne olduğunu, suçu önleyici ne gibi önlemler alınması gerektiğini ve bu önlemlerin kimler tarafından ve nasıl alınırsa etkileyici olabileceğini de içinde barındırabilecek ama aynı zamanda suç işlemeyi tek başına hukuksal bir kategoriye sıkıştırmamaktır.

Bu anketi gerçekleştirmemizdeki amaç; konunun, sosyal, psikolojik ve ekonomik boyutlarını da içeren, özellikle de çocukların (suç işlemiş ya da işlememiş) bu konudaki algısının ve sözlerinin de hesaba katıldığı bir farkındalık yaratmaktır.

Bölgeler arasındaki benzerlikler ve farklılıkların neler olduğu, çocukların beklentileri ve yapabildikleri açısından nelerin değiştiğini ve her iki bölgedeki çocukların çıkmazlarının neler olduğunu karşılaştırmamızın, çalışmalarımızın daha etkili olmasında önemli bir adım olacağını düşünmekteyiz

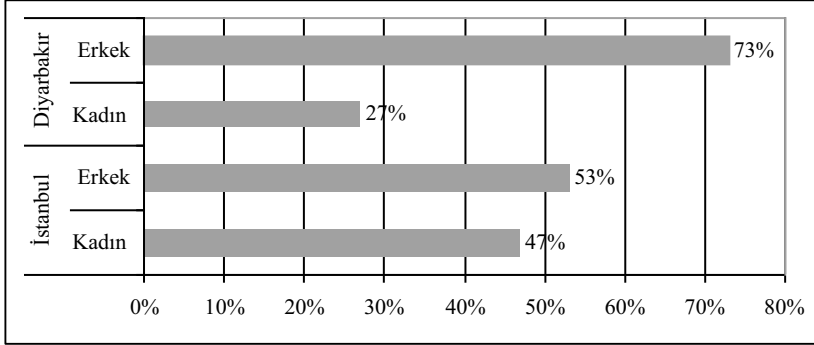
Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma 12-18 yaş arası 108 çocukla gerçekleştirilmiştir. Diyarbakır ve İstanbul olmak üzere iki farklı şehirde yapılan araştırmada Diyarbakır'dan 50, İstanbul'dan 58 görüşmeci araştırmaya katılmıştır. Her iki şehirde de aynı görüşme formları kullanılmıştır. Adalet, suç, eşitlik, şiddet vb kavramların nasıl algılandığına yönelik sorular sorulduğu gibi görüşmecilerden beklentileri de sorulmuş, çözüme yönelik ipuçları elde edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yaşanan mekan, evde kullanılan dil, aynı hanede yaşayan kişi sayısı, sosyo-ekonomik duruma yönelik sorular da sorulmuş, bu bağlamda araştırmamızda suçun arka planındaki nedenlerin ve katılımcıların bu konudaki algılarının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Verilerinin Değerlendirmesi

1-Yaş ve Cinsiyet Yapısı;

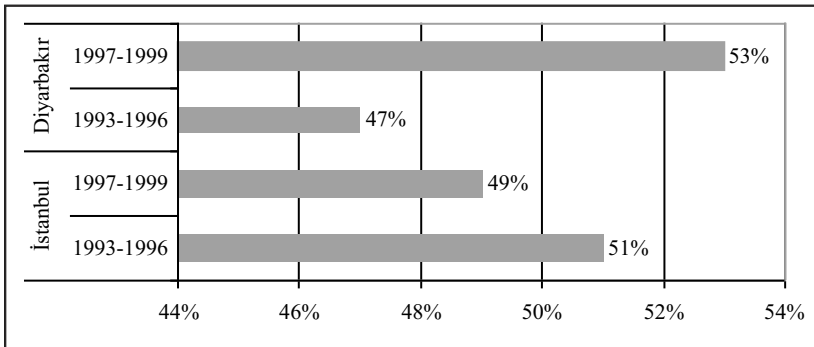
Tablo 1.Cinsiyet Yapısı

Diyarbakır; Görüşmecilerin %27'si (n=14) kız, 73'ü (n=36) erkek çocuklarından oluşmaktadır. Toplamda 50 kişiyle görüşülmüştür.

İstanbul ; Görüşmecilerin %47'si (n=27) kız , % 53'ü (n=31) erkek çocuklarından oluşmaktadır. Toplamda 58 kişiyle görüşme yapılmıştır.

Tablo 2. Yaş grupları

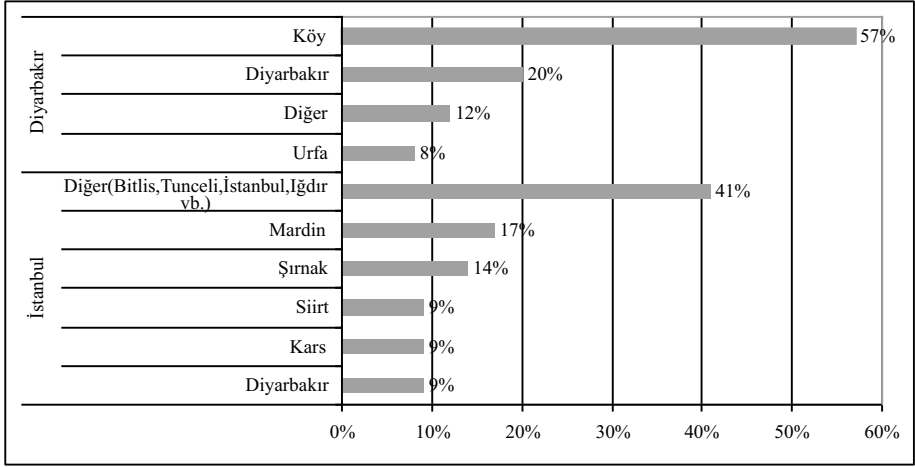

Diyarbakır; Görüşmecilerin %53'ü (n=26) 1997–1999 arası, %47'si (n=24) 1993–1996 arası yaş gruplarında yer almaktadır.

İstanbul; Görüşmecilerin %49'u (n=28) 1997-1999 arası, %51'i (n=30) 1993-1996 arası yaş gruplarında yer almaktadır.

2-Göç

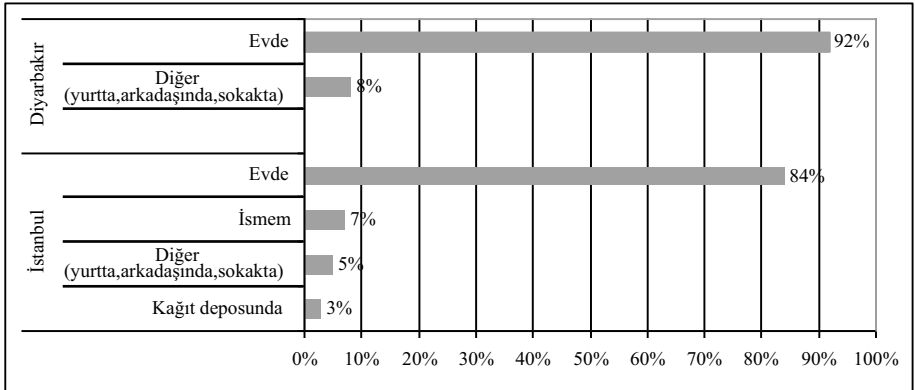
Tablo 3. Daha önce yaşanılan yer

Göç olgusu bu araştırmamızda elde ettiğimiz bir başka önemli veri olmaktadır. Diyarbakir'a çevre köylerden %57 gibi yüksek bir oranda iç göç yaşanırken, İstanbul'a da genel olarak Kürtlerin yaşadığı illerden göç yaşanmıştır.

3-Hane Durumu

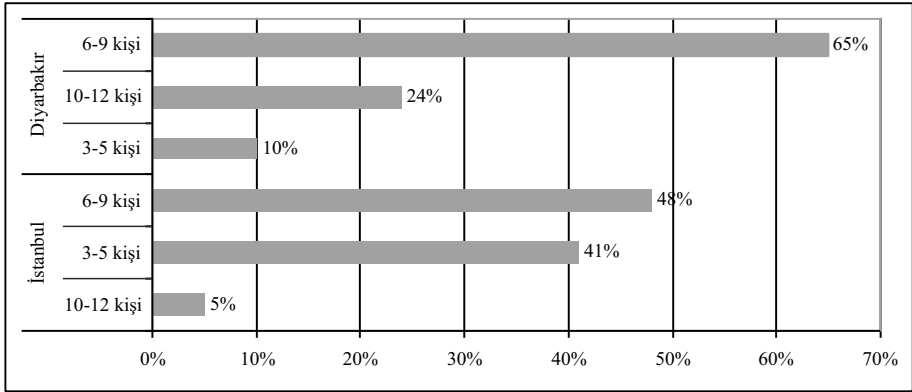
Tablo 4. Yaşanılan yer

Diyarbakir'daki Görüşmecilerin %92'si(n=26) evde, %8'i (n=4) ev dışında

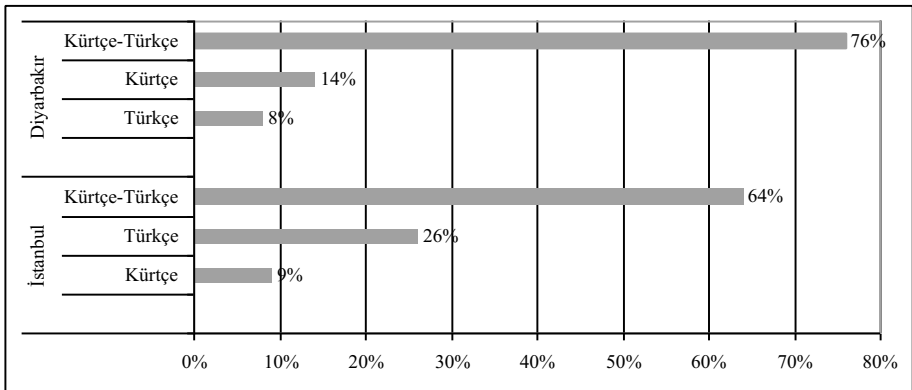
yaşadığını, İstanbul'daki görüşmecilerin ise %84'ü (n=49) evde, %16'sı (n=9) ev dışında (Yurtta, İSMEM'de kağıt deposunda vb.) yaşadığını belirtmiştir. Her iki grupta da evde yaşayan sayısı birbirine yakın ve yüksek düzeydedir. Fakat İstanbul'da ev dışında yaşama oranının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Evde kaç kişi yaşıyor

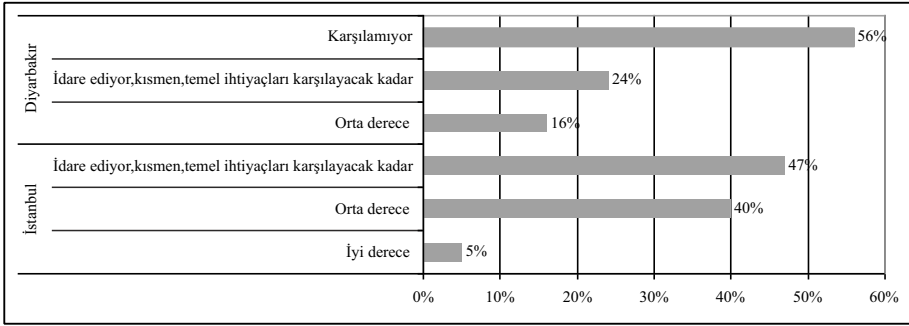
Diyarbakir ile İstanbul arasındaki nüfus oranlarına baktığımızda, Diyarbakir'da hane başı nüfus oranı yükselirken İstanbul'da azalmaktadır. Diyarbakir'da 10-12 arası hanede yaşayan kişi sayısı %24 iken bu oran İstanbul'da %5 olmaktadır.

Tablo 6 Evde konuşulan diller

Diyarbakır ve İstanbul'da oturanların evlerinde ağırlıklı olarak hem Türkçe hem Kürtçe'nin konuşulduğu görülmektedir. Bu iki göç alan şehrin arasındaki en önemli fark hedef gurubumuzun aynı olduğu düşünülürse İstanbul'a gelenlerin anadilini daha az kullandığıdır. Diyarbakır'da %14 oranında olan bu durum İstanbul'da %9'a düşmektedir.

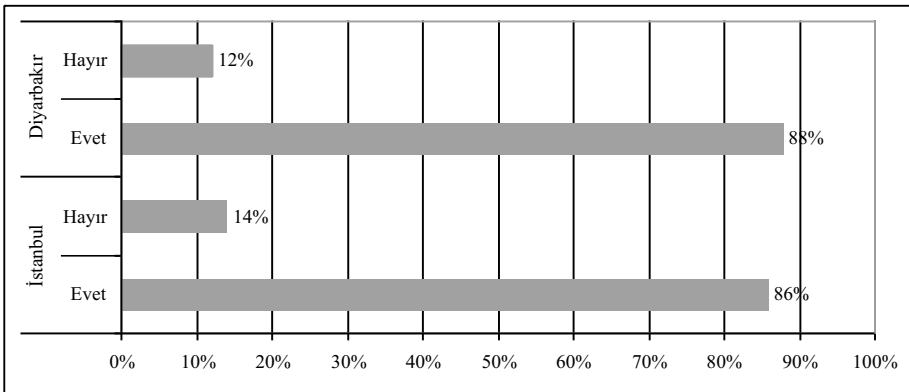
Tablo 7 Ailenin geçim durumu

Her iki gurubun ekonomik düzeyi birbirine yakın olmakla birlikte Diyarbakır'da temel gereksinimleri karşılamama oranı %56, asgari düzeyde karşılama oranı ise %24 olmaktadır. Bu durum İstanbul'daki iş olanaklarının Diyarbakır'a nazaran daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

4-Öğrenim Durumu

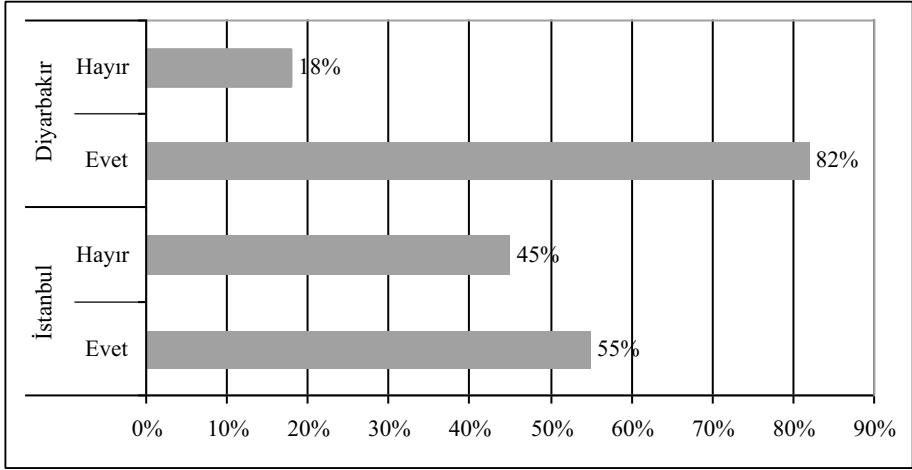
Tablo 8 Kayıtlı olunan okul

Diyarbakır ve İstanbul'da yaşayan her iki grubun üyelerinin çoğu bir okula kayıtlı bulunmakla birlikte yaş aralıkları dikkate alındığında kayıt olmama durumu da dikkat çekici olmaktadır. Bu oran Diyarbakır'da %12, İstanbul'da ise %14'tür.

5-Çalışma Durumu

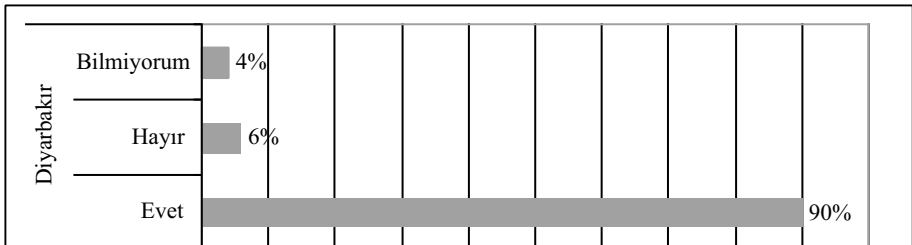
Tablo 9. Düzenli ya da düzensiz çalışılan iş

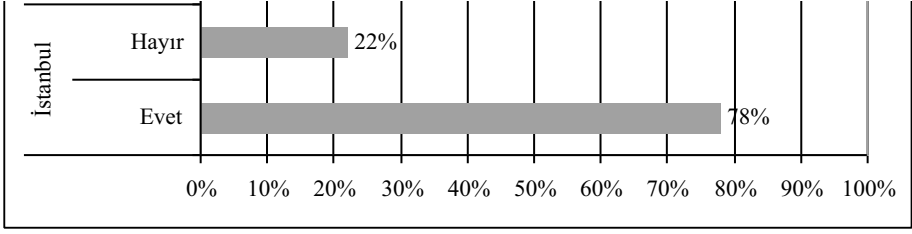

Hedef gurubun ailelerinin maddi durumlarıyla orantılı olarak Diyarbakır'da çalışan veya daha önce çalışmış olan çocuk sayısı daha yüksek olmaktadır ki bu %82 gibi oldukça yüksek bir orandır.

6-Suç, Göç ve Çocuk İlişkisi

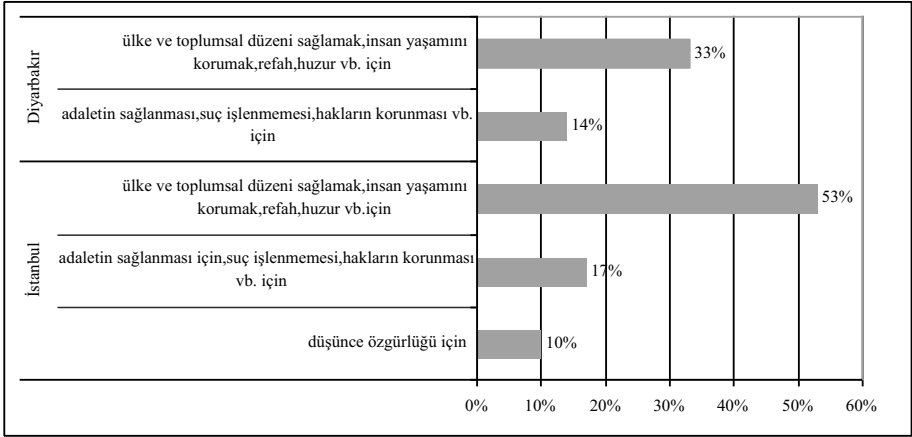
Tablo 10. Yaşamak için yasa ve kanunun gerekip gerekmediği

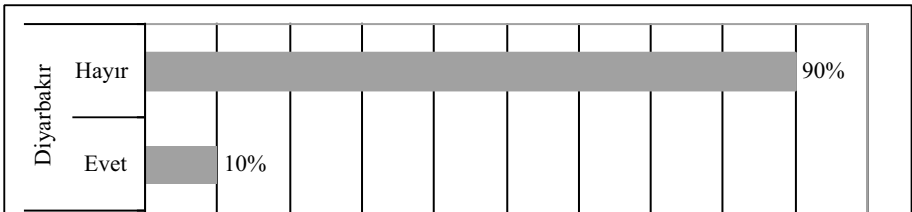
Her iki grup da yasa ve kanunun gerekliliğinde birleşmektedir. Fakat İstanbul'da gerekmez diyenlerin oranı Diyarbakır'a göre daha fazladır.

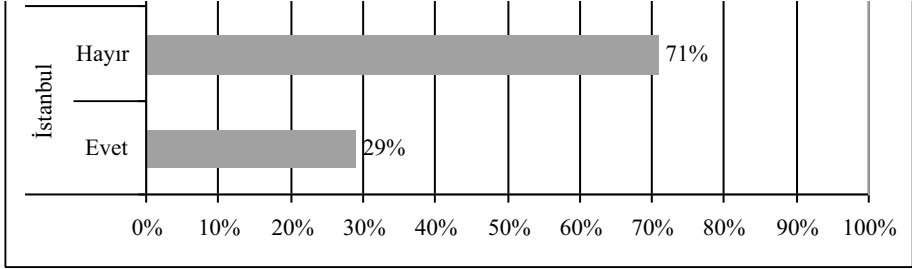
Tablo 11. Neden yasa-kanun gerekir

Her iki grup içinde bu soruya cevap verenler, en başta insan yaşamını korumanın ve düzeni sağlamanın yanı sıra adaletin sağlanması için de yasanın gerekliliğinde birleşiyor. İstanbul'daki görüşmeciler ayrıca düşünce özgürlüğü için de yasaların önemli olduğunu düşünmektedir.

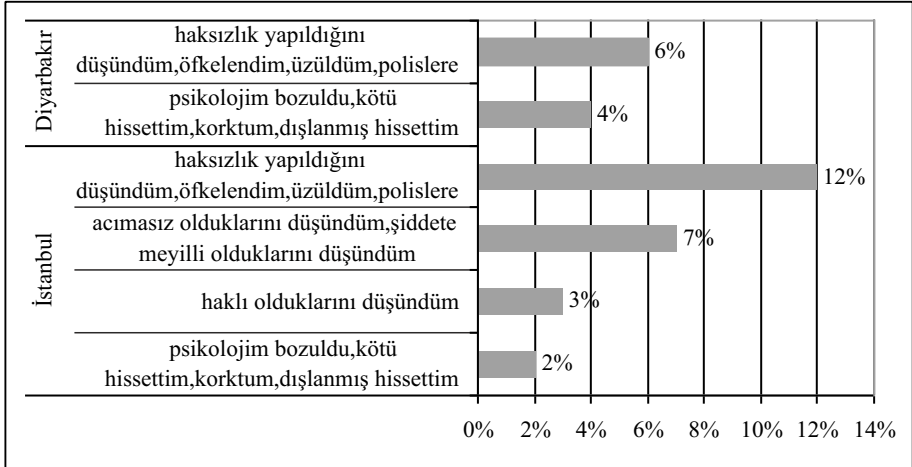
Tablo 12. Yasa ve kanunla ilgili bir sorun yaşandı mı?

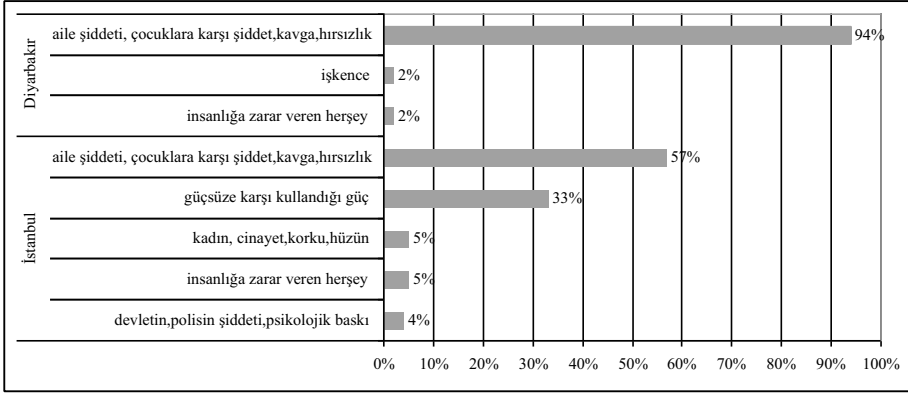
Her iki şehirdeki hedef gurubu içinde çocuklar arasında bir şekilde yasayla sorun yaşamış olanların oranı Diyarbakır'da %10, İstanbul'da %29'dur. Yasayla sorun yaşamayanların oranı ise her iki şehirde de birbirine yakın gçzükmemektedir.

Tablo 13. Yasayla ilgili sorun karşısında düşünölenler

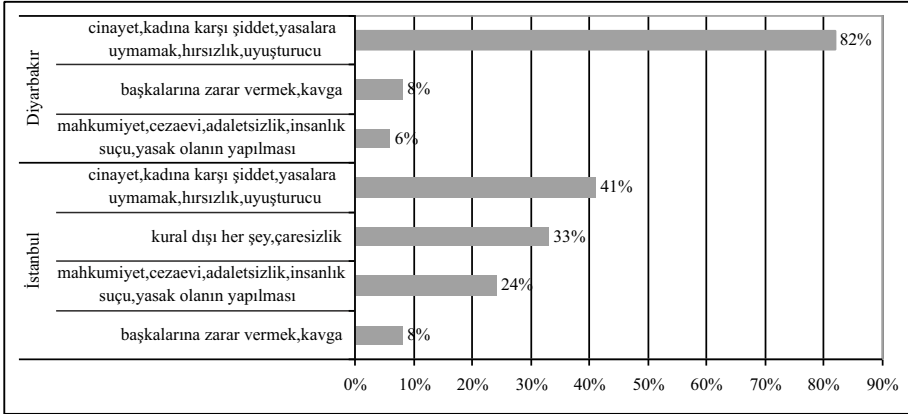
Yasayla ilgili sorunu olduğunu düşünölenlerin verdikleri cevaplara bakıldığında her iki gruptaki çocuklar ağırlıklı olarak kendilerine haksızlık yapıldığını düşünmektedir. İstanbul'daki görüşmecilerden karşı tarafın haklı olduğunu düşünölenler olmasına rağmen Diyarbakır'daki grup arasında böyle düşünölenler bulunmamaktadır.

Tablo 14. Şiddet deyince akla gelenler

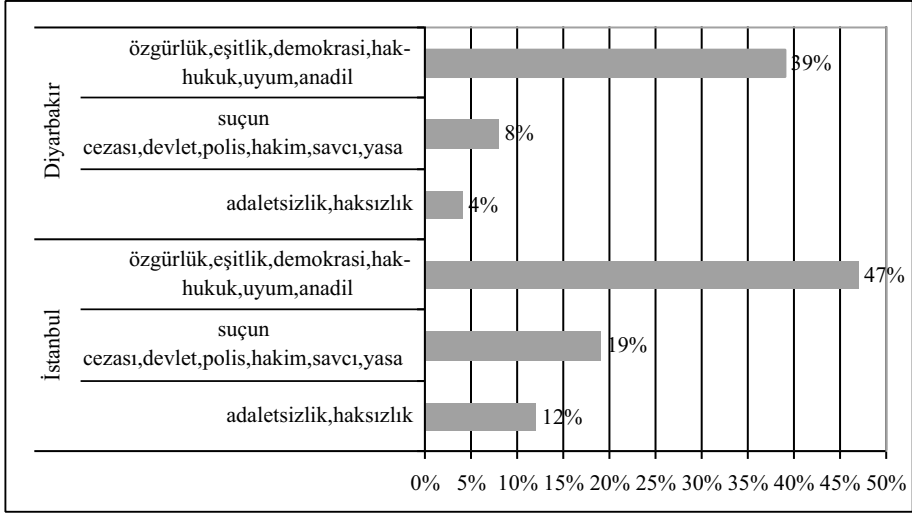
Bu tabloda dikkat çeken her iki grup açısından da şiddet deyince akla ilk gelenin aile içi şiddet, çocuklara karşı şiddet, kavga vb. cevaplarının verilmesidir. Hatta bu oran Diyarbakır'da daha yüksek olmaktadır ki görüşmecilerin %94'ü bu cevabı vermiştir. Bu da Diyarbakır'daki çocukların daha baskıcı bir ortamda yaşadıklarını gösterir niteliktedir. Ayrıca Diyarbakır'da işkence cevabı da verilirken İstanbul'da daha fazla kadına karşı şiddet ön planda olmaktadır.

Tablo 15. Suç deyince akla gelenler

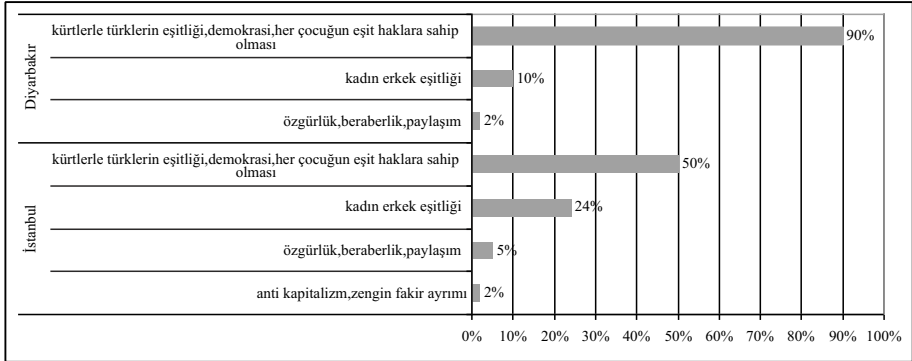
Suç kavramına ilişkin her iki gurubun da ağırlıklı olarak aklına cinayet, hırsızlık, uyuşturucu gibi adli vakaların yanında kadına karşı şiddet ve adaletsizlik gibi sosyal sorunlar gelmektedir ki bu oran Diyarbakır'da %82'dir.

Tablo 16. Adalet deyince akla gelenler

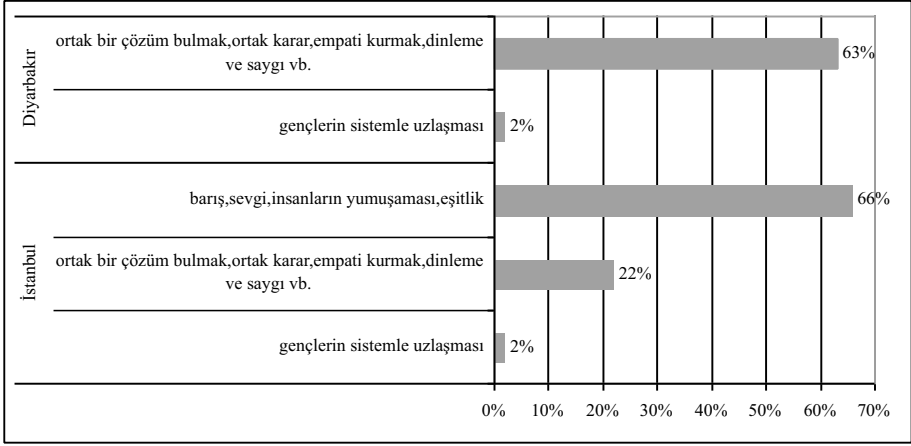
Bu soruyu cevaplayan görüşmecilerden her iki gurubun da aklına ağırlıklı olarak özgürlük, eşitlik ve demokrasi gelmektedir. Bu oran Diyarbakır'da %39, İstanbul'da ise %47'dir.

Tablo 17. Eşitlik deyince akla gelenler

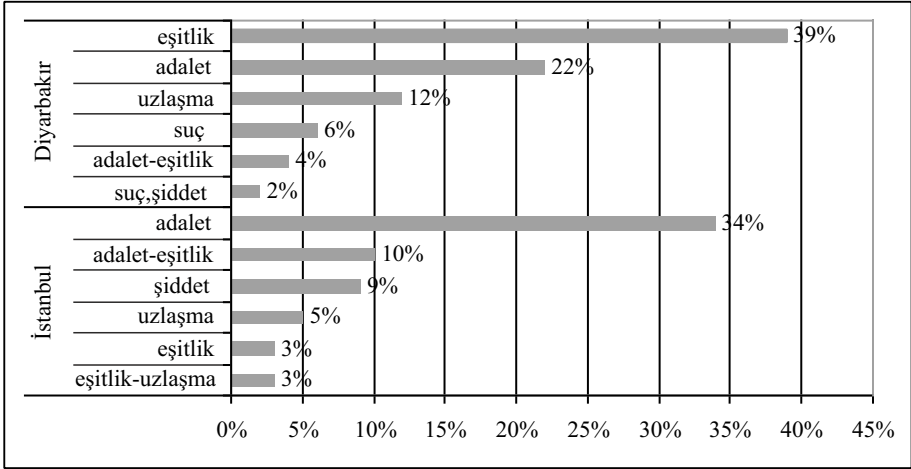
Bu soruya ağırlıklı olarak Kürtler, Türkler ve özellikle bütün çocukların arasındaki ayrımlık ve eşit haklara sahip olmak cevabı verilmiştir. Bunun yanı sıra her iki grubun da kadın ve erkeğin eşitliği cevabını vermeleri cinsiyet eşitliğinin açısından önemli olmaktadır.

Tablo 18. Uzlaşma deyince akla gelenler

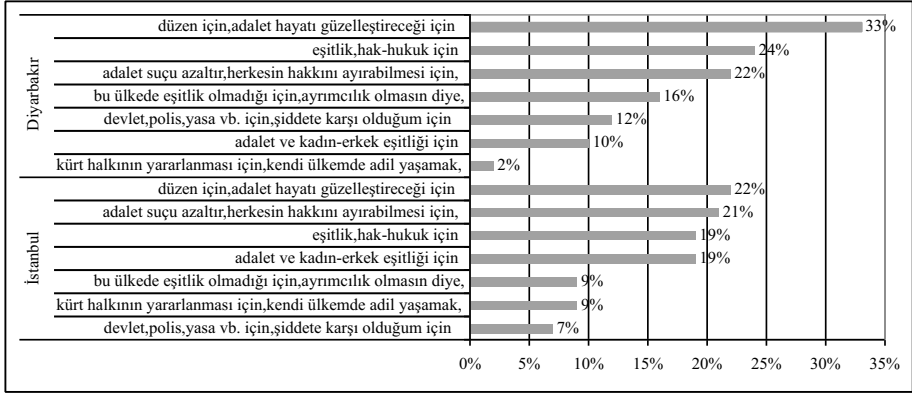
Bu soruya cevap veren Diyarbakır'daki görüşmecilerin %63'ü ortak bir çözüm bulmak, ortak karar vermek vb. cevapları verirken, İstanbul'daki görüşmecilerin %66'sı barış, sevgi vb. cevaplar vermişlerdir.

Tablo 19. Adalet, eşitlik, uzlaşma, suç ve şiddetten hangisi daha önemli

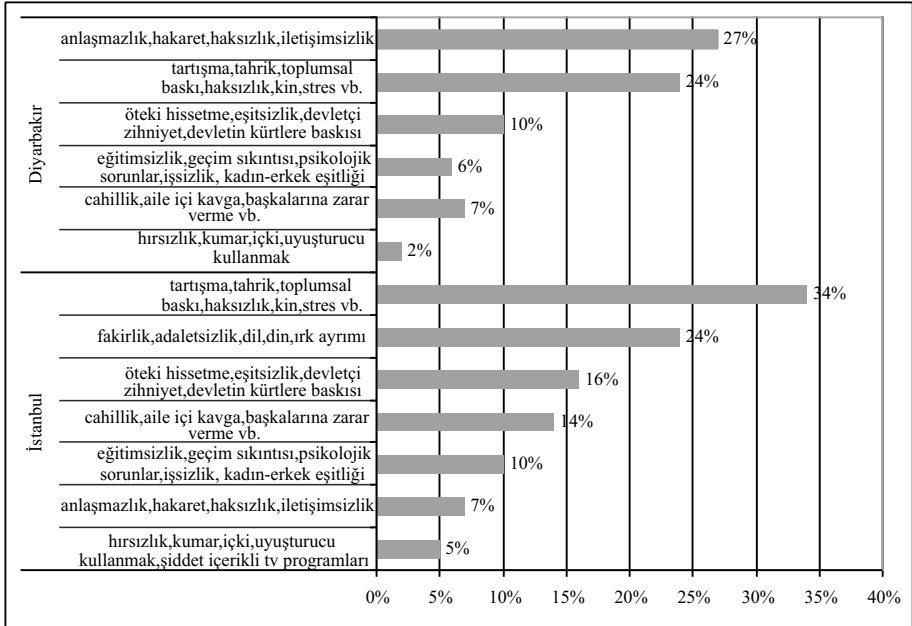
Bu tabloda dikkat çekici olan Diyarbakır'daki görüşmecilerin %39'u eşitlik kavramının daha önemli olduğunu belirtirken, İstanbul'daki görüşmecilerin %34'ünün adalet cevabını vermeleridir.

Tablo 20. Neden önemli

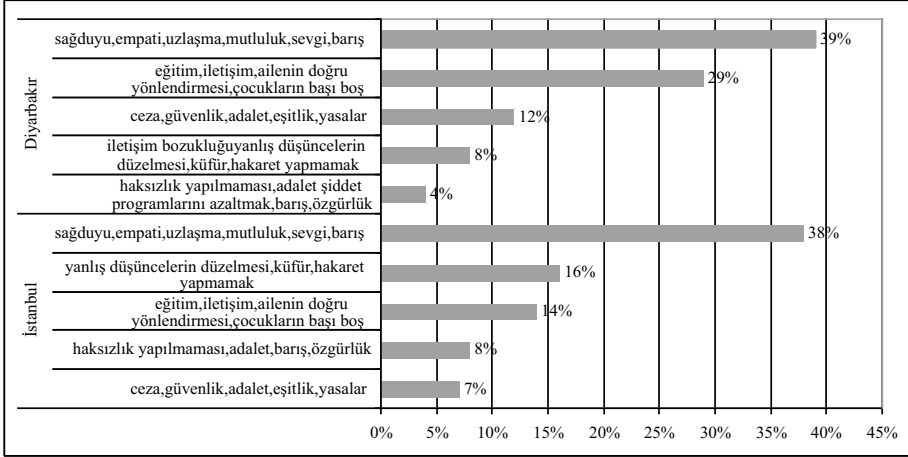
Her iki grup da önemli buldukları kavramın hayatı güzelleştirmek ve adaletli bir düzen için gerekli olduğunu düşünmektedir.Bu oran İstanbul'da %22, Diyarbakır'da %33'tür.

Tablo 21. Ne tür şeyler şiddete iter

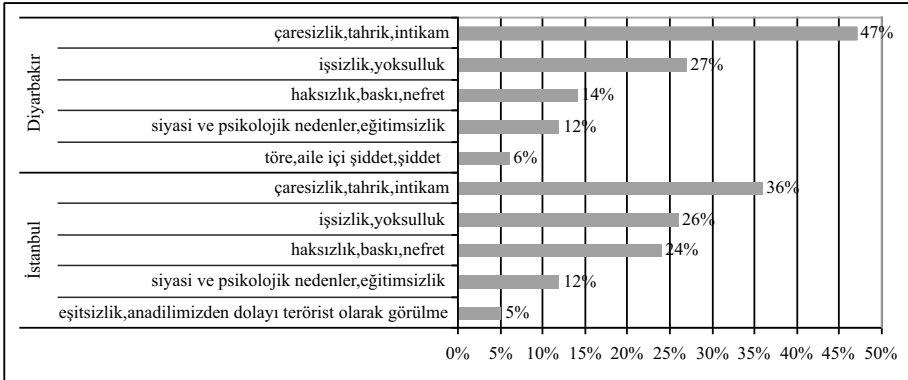
Şiddete iten nedenleri çocukların bakış açısıyla irdelemek, bu nedenler üzerine düşünülmesi gerektiğini de ortaya çıkarmaktadır. Her iki grup haksızlık başta olmak üzere toplumsal baskı, fakirlik ve adaletsizliği neden olarak göstermiştir.

Tablo 22. Şiddeti ne azaltabilir

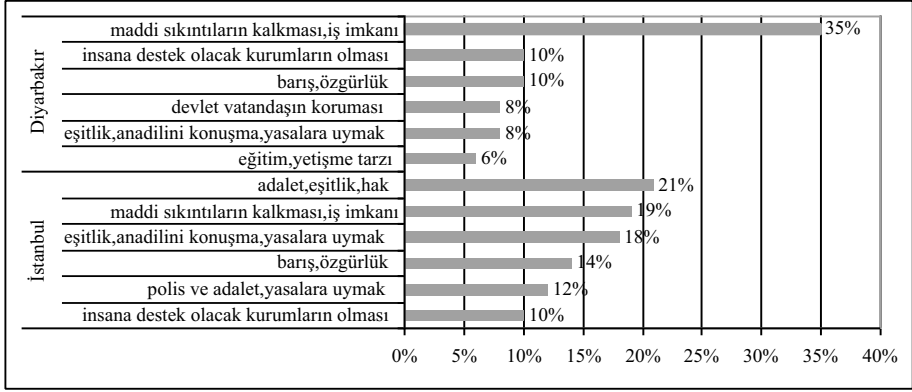
Şiddetin nasıl azaltılabileceğine yönelik verilen cevaplar çocukların şiddetin azalabileceğine olan inançlarını da göstermektedir. Burda dikkat çekici olan her iki grup için de sağduyu başta olmak üzere, empati, uzlaşma, iletişim vb. yaklaşımların şiddeti azaltabileceğidir.

Tablo 23. Ne tür şeyler suçta iter

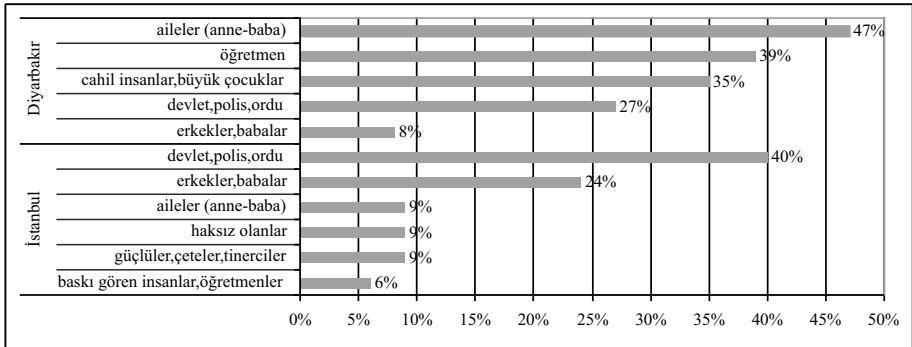
Her iki gurup da bu soruya birkaç cevap vermiş, özellikle çaresizlik en çok belirtilen cevaplar arasında yer almıştır. Ayrıca işsizlik, yoksulluk gibi ekonomik nedenler de suça iten nedenler içinde gösterilmiştir.

Tablo 24. Suçu ne azaltabilir

Bu soruya verilen cevaplarda dikkat çekici olan Diyarbakır'da maddi sıkıntılarının giderilmesi ve iş imkanının %35 olarak en yüksek oranda belirtilmesidir. İstanbul için ise %21 oranında adalet ve eşitlik gelmektedir. Diyarbakır için ikinci olarak barış ve özgürlük gelirken İstanbul için maddi sıkıntılarının kalması dile getirilmiştir.

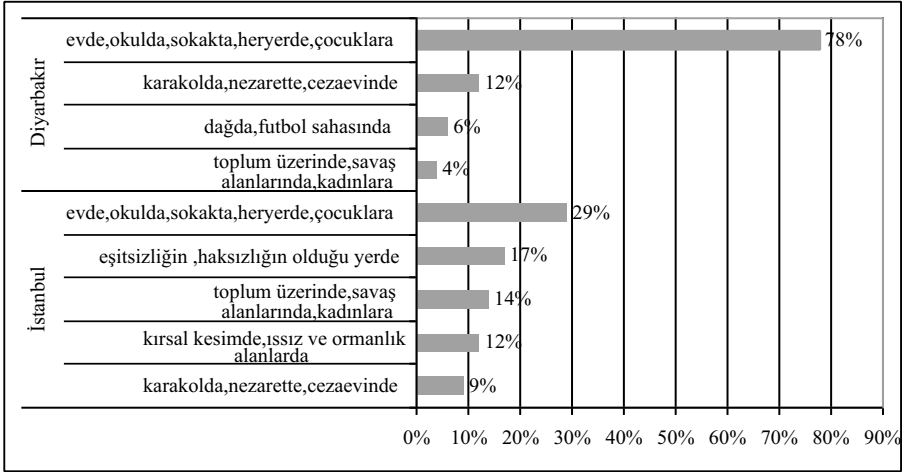
Tablo 25. Şiddeti en çok kimler uyguluyor

Sizce şiddeti en çok kimler uyguluyor sorusuna Diyarbakır'da %47 oranında aileler (anne-baba) ve %39 öğretmenler cevabının verilmesi dikkat çekicidir ki günlük yaşamda bu durum çocukların karşılaştıkları sözlü ve fiziksel şiddetin nereden

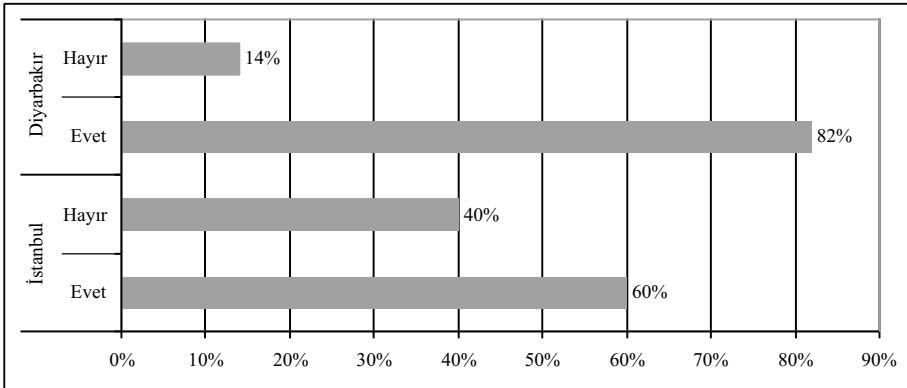
geldiğini göstermektedir İstanbul'da ise %40'ın devlet, ordu ve polis cevabını vermesi göçün yarattığı politik atmosferle ilişkilendirilebilir. Aynı cevap Diyarbakır'da %27 dir.

Tablo 26. Şiddet en çok nerede uygulanıyor

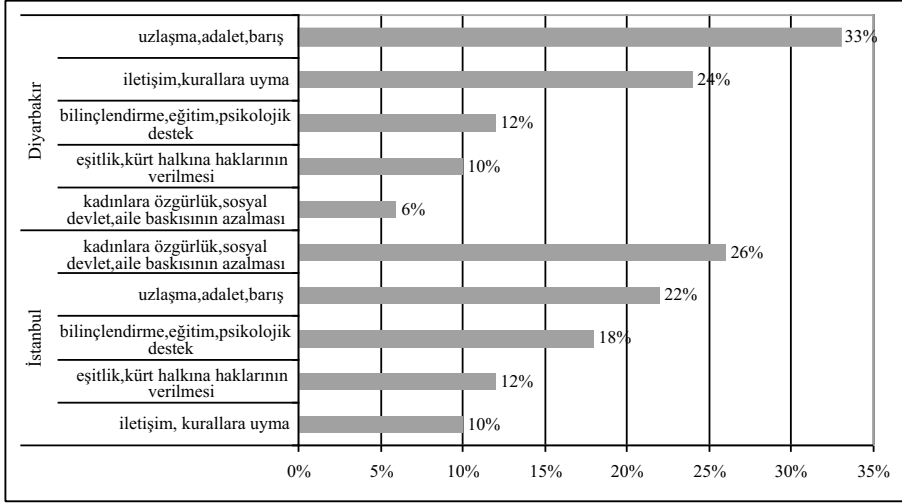
Bu soruyu cevaplayan Diyarbakır'daki görüşmecilerin %78'i ev, okul ve sokak (her yerde) cevabını verirken, İstanbul'daki görüşmecilerin %29'u aynı cevabı vermişlerdir. Bu soruya verilen cevap çocukların en çok nerede şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir.

Tablo 27. Şiddet önenebilir mi

Şiddetin önlenilebileceğine ilişkin evet cevabının yüksek oranda olması önemli olduğu gibi İstanbul'daki görüşmecilerin %40'nın hayır cevabını vermesi dikkat çekicidir.

Tablo 28. Nasıl önlenbilir

Her iki gurup da uzlaşa, adalet ve barışın şiddeti önleyebileceğini düşünüyor. Aynı zamanda kadınlara özgürlüğün de şiddeti azaltacağı düşüncesi görüşmecilerin bakış açıları açısından önemli bir durumu ifade etmektedir.

Diyarbakır Değerlendirme;

Diyarbakır'daki anket çalışması ÇAÇADER'in faaliyet gösterdiği Diyarbakır ilinin yoksul ve göç alan Ben u Sen, 450 Evler, Fiskaya ve ayrıca sokakta çalışan çocuk oranının en yüksek olduğu Ofis ve Dağkapı semtlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu anket zorunlu göçle gelen ailelerinin çocukları ve sokakta çalışan çocuklarla yapılmıştır.

Anket, proje asistanının gözetiminde, iki anketör ve üç gönüllü eşliğinde, 15 günde ortalama 4 saatlik çalışmalarla gözlem ve görüşme şeklinde 50 çocuğa uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

Anket çalışmasında yer alacak ekip, daha önce ÇAÇA'nın yapmış olduğu çocuk çalışmalarına aktif olarak katılmış, çocuğun kendine özgü dünyasından anlayan ve çocuklarla iletişim noktasında deneyimli olan gönüllüler arasından seçilmiştir. Proje asistanı tarafından saha çalışması başlamadan önce anket üzerine yapılan atölye çalışmalarıyla, anket soruları üzerine tartışılmış çözümlenmeleri yapılmış ve çalışmalar başlatılmıştır.

Anketlerin tamamlanmasıyla ortaya çıkan veriler ve değerlendirmeler;

- Ailelerin zorunlu göç nedeniyle topraklarından ayrılıp Diyarbakır'a yerleştikleri, zorunlu göçün nedenleri ise siyasi ve ekonomik olduğu
- Diyarbakır'a yapılan göçlerin sadece köylerden değil, çevre illerden ve daha önceden ülkenin batısına ekonomik nedenlerle göç etmiş ailelerin tekrar geri dönmesiyle gerçekleştiği,
- Aile içi dengelerin bozulup ve ya değerlerin gölgelenerek, çocuğun ekonomiye katkı sunacak çocuk yetişkinler olarak algılanmaya başlanıldığı,
- Birçok kişi ve çevre için çocuk işçiliğinin mesrulaştığı,
- Sokakta çalışan çocuk sayısının fazlalığına rağmen, sokakta yaşayan çocukların hala olmadığı,
- Çocukların kalabalık ailelere sahip olduğu ve aile içinde yeteri kadar ilgi almadığı ve evde ise kendine ait özel bir alanın olmadığı, temel insani ihtiyaçlarının karşılanmadığı,
- Çocukların ana dillerinin, ilk öğrenilen dilin Kürtçe olduğu
- Çocukların aile içerisinde anadillerini kullandıkları, özellikle anne baba ve

daha yaşlı olan bireylerle Kürtçe, kardeşlerin ise kendi aralarında Türkçe ve Kürtçe iletişime geçtikleri tespit edilmiş,

- Eve gelen gelirin ailenin temel ihtiyaçlarını karşılayamadığının farkında olduğunu ve buna bağlı olarak, onunda çalışması gerektiğini, ailenin ekonomisine katkıda bulunması gerektiğini düşünmeye ittiği,
- Birçoğunun da kendi okul ihtiyaçlarını ve de özel ihtiyaçlarını karşılamak nedeniyle çalıştığı, ortaya çıkmış gözlemlenmiş ve dile getirilmiştir.

Ayrıca;

- Bu bölgelerde yaşayan çocukların büyük bir kısmının kendileriyle ilgili özelliklerden ve bilgilerden bir haber yaşadıkları ya da bunların kendileri için pek anlam ifade etmediği, yani büyük bir kısmının doğum tarihini bilmediği, bunun pek bir öneminin olmadığı, yaşarla bağlarının zayıfladığı,
- Sokakta çalışmanın cinsiyet gözetmediği,
- Birçoğunun okula gittiği ama buna rağmen, hala okuma yazma problemleri yaşadığı, yeterli ve eşit bir eğitime ulaşamadığı ayrıca okul sonraları sokakta geç saatlere kadar çalışma zorunluluğundan okul sonrası pratiklere yeteri kadar vakit ayıramadıkları,
- Çöp toplayıcılığı, ayakkabı boyacılığı, yük taşıma, mezarlıklarda su satma, çıraklık, mezbahalarda hayvan kesimi, çapa, mevsimlik işçi, simit satıcılığı, kavşaklarda cam siliciliği yapmak yoğunluklu yapılan işler arasında yer aldığı, çocuklarla yapılan sohbetler ve gözlemlerde ortaya çıkmıştır.

Bu yaşam içerisinde ise, çocukların yasalara bakış açısı ise yaşadıkları bölgelerin dinamiklerinin ve toplumsal süreçlerin etkisiyle;

- Yasaların toplumun huzur içerisinde yaşayabilmesi için şart olduğu ve yasa kavramının ise toplum tarafından yüz kızartıcı suçları cezalandırmak olarak algılandığı ve böylece daha yaşanır bir toplum veya ortamın oluşacağını savundukları,
- Yasalarla sorun yaşayan ve cezalandırma sürecinden geçen çocukların haksızlığa uğradıklarını düşündüğü ve yoğunluklu olarak pişmanlık ve utanma hali içerisinde oldukları,
- Yasalarla sorun yaşamayan çocukların ise bu risk faktörüyle yüz yüze oldukları, yapılan mülakat ve sohbetlerde gözlemlenmiştir.

Şiddet, suç, adalet, eşitlik ve uzlaşma gibi kavramlarda ise;

- Çocuktaki şiddet algısının, dayak, küfür, hakaret, kavga gibi olgular olduğu,
- Suç olgusunun ise başta hırsızlık, insan hayatını tehlikeye sokan veya can alan bir olgu (cinayet) olduğu,
- Adalet'in ise genelde hak olarak ve insanın haklarını koruyan bir sistem olduğu,
- Eşitliğin, aynı haklara olanaklara şartlara sahip olmak olduğu,
- Uzlaşmanın ise insanların ortak noktada buluşması olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır.
- Bir kısmının ise cevaplamakta zorluk çektikleri veya hiçbir fikrilerinin olmadığı kavramlar ise adalet ve uzlaşma olduğu tespit edilmiştir,
- Bu beş kavram içinde ise çocuklara göre en önemlileri, eşitlik, uzlaşma ve şiddet olduğu ortaya çıkmış. Nedenlerinde ise, eşit haklara olanaklara ve şartlara sahip bir toplumun, uzlaşma da ise insanların konuşarak birbirlerini dinleyerek oluşturacakları toplumun, şiddette ise var olan bir toplumdan şiddet olgusunun çıkartılmasıyla oluşturulacak toplumların daha yaşanılır ve huzurlu olacağıni düşündükleri ortaya çıkmıştır.
- Çocuklar, ne tip şeylerin şiddete ittiği kısımda ise, sözel ve bedensel şiddete maruz kalmak, kişiye küfredilmesi, hakaret edilmesi, haksızlığa uğraması, hakkının yenilmesi, şiddete itilme nedenleri olarak görmüştür. Çözüm önerisi olarak, anlaşılma, dinlenilmek, konuşma, iletişimi güçlendirmek, empati kurmak, insanların birbirine daha iyi davranmasına olanak sağlayacağını ve şiddetinin azalacağını öngörmüşlerdir.
- Çocukların, suça itilme nedeni olarak ta, eşitsizlik adaletsizlik insanların en temel insani ihtiyaçlarını karşılayamama hali, insanların kendi ve ailelerinin geçimini sağlayamaması ayrıca ailelerin çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenmemeleri, yeteri kadar eğitmemeleri ve kötü çevre ve kötü arkadaş gurupları, suça itilme nedeni olarak görülmüştür. Çözüm önerisi olarak, eşit hak ve şartlarda insanca adil bir şekilde bu haklardan yararlanmak, herkesin kendini ve ailesini geçindirebilecek kadar bir gelire sahip olması, bir işinin olmasını öngörmüşlerdir. Ekonomik kısmın yanı sıra, ayrıca ailede başlayacak bir eğitimin sağlıklı bir sosyal çevreyle de desteklenerek, iyi adil ve eşit bir örgün eğitimle de devam ettirilmesi, suç durumunun azalmasını sağlayacaktır.

- Çocukların gözünden şiddetin en çok uygulandığı yerler ise; okullar, sokak ve mahalle, evde ve karakollarda uygulandığı ortaya çıkmıştır. Buralardaki şiddet uygulayıcıları olarak, okulda öğretmenler büyük çocuklar, evde aile bireyleri, sokaklarda hem çocuklar kendi aralarında hem de yetişkinler tarafından, karakolda ise polis tarafından şiddete maruz kaldıkları kendileri tarafından aktarılmıştır.
- Şiddetin önlenabilirliği noktasında büyük çoğunluğunun fikri evet önlenabilir olmuştur, çok az bir kısmında hayır önlenemez cevabı alınmıştır.
- Çocukların şiddeti önleme önerileri ise, insanların birbirleriyle konuşması, birbirlerini dinlemeleri, aralarındaki iletişimin artması, empatinin gelişmesi, eğitimin artması, insanların birbirini sevmesi iyi davranması, şiddeti azaltacaktır. Hayır diyenler ise bu sistemin değişmeyeceği noktasına geldiklerini, karamsarlıklarını ortaya çıkartmıştır.
- Ayrıca çocukların kendilerini yeteri kadar ifade edemeyişlerinin ve eğitim sürecinin ise sekteye uğramasının bir diğer nedeni ise ana dil kullanma ve anadilde eğitim alma hakkı üzerinde uygulanan baskılardan kaynaklı olduğu dile getirilmiştir. Bölgede yaşayan, yetişen çocukların birçoğunun özellikle yedi yaşına kadar Kürtçe konuşmaları Türkçeyi yeteri kadar bilmemeleri, okullardaki öğretmenlerin ise Kürtçe bilmemeleri eğitim sürecinin ilk bir yılında okulda yaşanan uyum sürecinin sekteye uğramasına, çocuğun bu süreçte hasar almasına neden olmaktadır. Özellikle bu süreçte yaşanan dil sorunundan kaynaklı çocuklar fiziksel ve ruhsal olarak okullarda şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu durumun, çocuğun eğitim sürecinden kopmasına ve uzaklaşmasına neden olduğu gözlemlenmiştir.
- Projenin temel mantığına da uygun olacak şekilde anket uygulanan çocuklar, sadece suça itilmiş çocuklardan seçilmemiştir. Suça bulaşmış, suça bulaşma riski olan ve bu riskten biraz daha uzak olan çocuklar ayrıca sokakta çalışan çocuklarla uygulanmıştır. Bu yaklaşım, çocuklar arasında ayırım yapılmaksızın çocukların suça dair düşüncelerini anlamak açısından önemli olduğu düşünülmüştür.

Sabahat Durmaz

Diyarbakır Proje Asistanı

İstanbul Değerlendirme;

Çocuk ve suç kavramı birbiri ile bağdaştırılmayan iki kavram olsa da çocukların suça bulaşma oranı göz ardı edilemez bir gerçekliktir. Günümüzde çocuk suçluluğundan ziyade çocukların suça itilmelerinden söz edilmektedir. Çocukları suça iten nedenler ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması için verilecek mücadele önemlidir. Bu anlayıştan hareketle proje kapsamında gerçekleştirdiğimiz anket çalışmasıyla çocukların suç ve suça kaynaklık eden kavramlara yönelik düşüncelerini çocuk bakış açısıyla ortaya çıkarmayı amaçladık.

- Gerçekleştirdiğimiz anket çalışmasında görüşmecilerin “suç” kavramından ne anladıkları, bunu nasıl tanımladıkları önemliydi. Bu soruya İstanbul'daki görüşmeciler; öldürmek, katil olmak, yaralamak, haksız yere iftira atmak, kadına karşı şiddet,yasalara uymamak,kanunu çiğneme,hırsızlık,uyuşturucu kullanmak,her türlü kötülük,güçlünün güçsüze zor kullanması,dengeyi bozan her şey, başkalarına çıkarları için zarar vermek, kavga, insanın başkasına zarar vermesi, kötülük, kural dışı her şey, yapılmaması gereken her şey,çaresizlik gibi cevaplar vermişlerdir. Anlaşılacağı gibi “suç” kavramı çocuklarda çok çeşitli çağrışımlar yapmış, iftira atmak, gücünün güçsüze zor kullanması, dengeyi bozan her şey gibi dikkat çekici cevaplar da vermişlerdir.
- Aynı durum şiddet kavramı için de geçerli olmakla birlikte “şiddet sizce nedir?” sorusuna aile şiddeti, çocuklara karşı şiddet, sözle şiddet, dayak, fiziksel, güç, kavga,küfür,baskı,savaş,öldürmek, tecavüz, hırsızlık kontrolsüz güç, gücünün güçsüze karşı kullandığı güç, insanların birbiriyle geçinememesi , insanlığa zarar veren her şey, hayvani bir özellik,korku,hüzün,cahillik, kadın cinayeti,devletin,polisin şiddeti, işkence, psikolojik baskı gibi çok geniş bir yelpazede cevaplar verilmiştir.
- Suçun önlenmesine ilişkin verilen cevaplar da bir o kadar çarpıcı olmaktadır. Adalet, eşitlik, insana destek olacak kurumların olması gerektiği, yardımseverlik, nefretin azalması, anadil serbestliği suçun önlenebilirliğine ilişkin çocukların bakış açılarını yansıtmaktadır.
- Dikkat çeken bir diğer önemli nokta kadına karşı uygulanan şiddetin çocukların da dikkatini çekmiş olması ve bunun yoğun olarak dile getirilmesi. Şiddet

deyince akla bu gelirken şiddetin önlenabilirliğine ilişkin kadın-erkek eşitliğinin belirtilmesi önemlidir. Bu toplumsal cinsiyet açısından umut verici bir durumu ifade etmektedir.

- Belirtilmesi gereken bir diğer önemli veri ise suçun ve şiddetin önlenabilirliğine ilişkin adaletin sağlanması, hak-hukuk vb. cevaplar verilse de aslında adaletin, eşitliğin olmadığı, bu kavramlara inançlarının olmadığı görüşme esnasında belirtilmesidir.
- Burada Diyarbakır ve İstanbul arasında önemli bir farka da dikkat çekmek gerekiyor. Diyarbakır'daki çocukların kendilerinden büyük olanlar için büyük çocuklar kavramını kullanmaları ve bu grubun en çok şiddeti uygulayanlar arasında belirtmeleri önemlidir. İstanbul'da çocukların bu kavramı kullanmadıkları görülmüştür. Yine Diyarbakır'da şiddeti en çok uygulayanlar arasında öğretmen cevabı verilmiş olmasına karşın İstanbul'da sadece bir görüşmeci bu cevabı vermiştir.
- İstanbul'da erkekler en çok şiddet uygulayanlar arasında belirtilmiş, Diyarbakır'da çok az görüşmeci erkekler cevabını vermiştir. Ayrıca İstanbul'da; babalar, devlet, polis, ordu, iktidar, gardiyan, baskı gören insanlar, eşkiyalar, güçlüler, suçlular, serseriler, çeteler, mafyalar, tinerciler, öğretmen, haksız olanlar, aileler (anne-baba), cahil insanlar, insanlar, büyükler, gençler, herkes, büyük çocuklar, başıboş çocuklar, çocuklar, etraftaki büyükler, taraftarlar vb. cevapları da verilmiştir.
- Şiddetin en çok uygulandığı yerler; evde, dışarıda, çocuklara, her yerde, okulda, sokakta, eşitsizliğin olduğu yerde, haksızlığın olduğu yerde, kitle ve toplum üzerinde, mitinglerde savaş alanlarında, ıssız ve ormanlık alanlarda, kırsal kesimde, doğu-güneydoğuda kadınlara, yanlış şeyler yapanlara, kadınlara, yasalara göre, dağda, futbol sahasında, karakolda, nezarette, cezaevinde olarak belirtilmiştir. Futbol sahası ve şiddeti en çok uygulayanlar arasında taraftar cevapları farklı olarak verilen cevaplar arasında yer almaktadır.

Sonuç olarak; Diyarbakır ve İstanbul'da yapılan anket çalışmasında genel olarak sorulara ortak cevaplar verilse de yaşanan yere bağlı olarak zaman zaman farklı cevapların verildiği de görülmüştür. Ayrıca hem günlük olarak karşılaşılan olaylar hem de medya da yoğunluklu olarak çıkan haberlerin çocuklardaki suç, şiddet,

adalet, hak, eşitlik vb. kavramlara bakış açılarını etkilediğini söylemek mümkündür. Verilen cevaplar her iki kent açısından da çocukların kimi zaman umutsuzluklarını ifade etse de suçun ve şiddetin önlenabilirliğine dair çözüm önerileri ve/veya beklentileri bizler açısından oldukça değerlidir. Bu anket çalışmasında çocukların şiddetin kimden geldiği ve nerde uygulandığına yönelik verdikleri cevaplar çözüme yönelik bize yol gösterir niteliktedir. Çünkü hiç kuşku yok ki suça kaynaklık eden en büyük etkenlerin başında şiddet gelmektedir. Suçun ve şiddetin nasıl önlenebilirliğine dair eşitliğin, adaletin sağlanması, yoksulluğun ortadan kaldırılması, barış, sevgi, eğitim, kadın özgürlüğü, anadilin özgürce kullanımı, bilinçlendirme gibi daha da sıralayacağımız bu güzel cevaplar ile çocuklar belki de hayallerindeki dünyanın tanımını yapıyorlardır bize.

Ayşe Tepe Doğan

Sosyolog

Başak Kùltür ve Sanat Vakfı
Başak Culture & Art Foundation

Kayışdağı Mahallesi, Uslu Caddesi Nihat Sokak no. 55/A Ataşehir / İstanbul
Tel. 0216 540 24 62 Tel&Fax. 0216 420 49 68
www.basaksanatvakfi.org.tr - basaksanatvakfi@gmail.com

